

Критерії ефективності впровадження інноваційних методів дистанційного навчання

Гаврилов Ігор Сергійович ¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.12.2022	Освіта/Педагогіка	378.14

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10579071>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглядається критерієм ефективності впровадження інноваційних методів дистанційного навчання у закладі вищої освіти. Дистанційне навчання є формою освіти, за якою в освітньому процесі використовуються сучасні традиційні та інноваційні засоби та форми навчання, що базуються на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. Засадою освітнього процесу в дистанційному навчанні є спрямована й контрольована посилена незалежна робота студента, який може вчитися у вигідному для себе місці, за персональним розкладом, маючи набір спеціальних засобів навчання, він також має узгоджену можливість комунікації з викладачем за допомогою телефона, електронною поштою, та іншою формою спілкування тощо. Дистанційне навчання реалізує ідеї науковців про надання суспільству можливостей як найшвидшого отримання інформації й дозволяє організувати відкритий освітній процес у глобальному масштабі. Це звільняє студента навіть від просторової та часової залежності.

Дистанційне навчання спрямоване на процес взаємодії суб'єкта та об'єкта навчання між собою із засобами інформаційних технологій, причому процес навчання архаїчний до їхнього просторового розташування. Створення дистанційного навчання за допомогою впровадження інноваційних методів у закладах вищої освіти, це комплексний запит, у якому тісно переплітаються проблемні питання щодо навчально-методичного забезпечення, організації освітнього процесу, експлуатації комп'ютерної та телекомунікаційної системи, підготовки й підняття кваліфікації науково-педагогічних працівників.

Ключові слова: студент, викладач, дистанційне навчання, інноваційні методи, Інтернет-технології, заклад вищої освіти

Criteria for the effectiveness of the implementation of innovative distance learning methods

Annotation. The article considers the criterion of the effectiveness of the implementation of innovative methods of distance learning in a higher education institution. Distance learning is a form of education that uses modern traditional and innovative means and forms of learning based on computer and telecommunication technologies in the educational process. The basis of the educational process in distance learning is the directed and controlled enhanced

¹ аспірант кафедри професійної освіти Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 08401, м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 30, <http://orcid.org/0000-0003-0436-3776>

independent work of a student who can study in a place convenient for him, according to a personal schedule, having a set of special learning tools, he also has an agreed opportunity to communicate with the teacher by phone, e-mail, and another form of communication, etc. Distance learning implements the ideas of scientists about providing society with opportunities to obtain information as quickly as possible and allows organizing an open educational process on a global scale. This frees the student even from spatial and temporal dependence.

Distance learning is aimed at the process of interaction between the subject and the object of learning with the means of information technologies, and the learning process is archaic to their spatial location. The creation of distance learning through the implementation of innovative methods in institutions of higher education is a complex request in which problematic issues related to educational and methodological support, organization of the educational process, operation of computer and telecommunication systems, training and raising the qualifications of scientific and pedagogical workers are closely intertwined.

Keywords: student, teacher, distance learning, innovative methods, Internet technologies, institution of higher education.

Вступ

Постановка проблеми. Отже, інноваційні методи навчання – це неодмінне прагнення до новітніх технологій та їх збереження, що мають незаперечне значення, та відхилення тих, що вже віджили. Інноваційні методи в дистанційному навчанні пов'язані з активним ходом створення, розповсюдження нових методів і способів для вирішення дидактичних задач щодо підготовки спеціалістів у гармонійному поєднанні античних методики та результатів творчого пошуку, використання нестандартних, прогресивних інноваційних технологій, автентичних менторських переконань і форм забезпечення освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські і зарубіжні учені, що займалися питанням впровадження інноваційних методів у заклади освіти та присвятили ряд публікацій, це А. М. Алексюк, І. І. Доброскок, Г. П. Клімової, Г. П. Коцури, С. О. Нікітчиної, В. Г. Кременя, В. В. Ільїна та ін. Вони також досліджували питання впровадження інновацій в освітній процес та в цілому в освіту.

Метою статті є критерії ефективності впровадження інноваційних методів дистанційного навчання у закладі вищої освіти.

Результати

Виклад основного матеріалу. Отже хочеться відзначити, що основні положення дистанційного навчання збігаються з ідеями гуманістичної педагогіки, в якій студент і викладач виступають активними, свідомими і рівноправними суб'єктами навчально-виховного процесу. А останній будується таким чином, щоб забезпечити комфортне навчання. Оскільки навчання – соціально активний процес і його соціальна функція посилюється технологіями, дистанційне навчання запрограмоване на активне спілкування суб'єктів навчального процесу [1].

Виділені такі суб'єкти дистанційного навчання: слухач, тьютор, розробник курсу (автор), розробник-дизайнер, методист, адміністратор оболонки, менеджер. Розроблено умовну класифікацію за двома категоріями: пасивні суб'єкти (до них відносимо адміністратора оболонки дистанційного навчання, розробника курсу (автора), розробника-дизайнера, методиста, менеджера), які не мають безпосередньої взаємодії з тими, хто навчається; і активні суб'єкти (ті, хто навчає і навчається – тьютор і слухач). Для всіх суб'єктів визначено низку завдань, які виконуються ними у процесі дистанційного навчання і схарактеризовано основні функції. Розгляд четвертої складової дистанційного навчання дозволяє стверджувати, що такі традиційні форми навчання у

закладі вищої освіти як лекція, практичне заняття, лабораторна робота, самостійна робота, контрольна робота, семінар, консультація набувають у дистанційному навчанні нових властивостей з огляду на специфіку інформаційного середовища. Крім того, виникають нові спеціальні дистанційні форми навчання, такі як: тематичні освітні проекти, мережеві олімпіади, конкурси, консультації, вебінари, тематичні конференції тощо [2].

За умов застосування інноваційних технологій, загальні вимоги до підготовки лекції залишаються. Лекції під час дистанційного навчання можуть проводитися як в реальному і невизначеному часі, фронтально й особисто. Розумним є проведення "електронних лекцій". Під електронними лекціями прийнято розуміти набір академічних матеріалів в електронному виді, що включає текст лекцій, демонстраційний матеріал, додаткові дані з теми лекції оформлені у вигляді окремих файлів [3].

Зазначено, що хоча лекція є найважливішою формою подання теоретичного матеріалу у закладі вищої освіти, проте в ній майже відсутній зворотний зв'язок. Для вирішення цієї проблеми запропоновано ввести нову форму організації дистанційного навчання у закладі вищої освіти – дистанційне заняття. Під дистанційним заняттям розуміється дистанційна форма навчання, що характеризується високим ступенем управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів, контролем її під час вивчення теоретичного матеріалу й набуттям навичок розв'язання типових завдань. Запропоновано методику розроблення дистанційних занять [4]. Одна із форм дистанційного навчання є електронна лекція.

В електронних лекціях є свої особливості, що різнять їх від звичних:

- чітко структурована значимість;
- блокова схема побудови матеріалу;
- розвинена гіпертекстова будова;
- використання додаткових прийомів викладу матеріалу, а саме звук, анімація, графіка [5].

Створити електронну лекцію може кожен викладач – достатньо щоб він відсканував необхідний теоретичний матеріал, розмістив його в потрібній послідовності з посиланнями.

Щоб самостійно студентів опанувати навчальним матеріалом він може звернутися за допомогою-консультацією до викладача. Консультації можуть бути індивідуальні й групові із застосуванням засобів інформаційних та телекомунікаційних технологій: телефону, електронної пошти, ICQ, Skype, відео- й телеконференцій [6].

При викладанні академічних дисциплін та після розробки певної підручної теми широко застосовують семінари, це дискусії з розглянутої тематики. Недолік звичних семінарських занять полягає в безініціативності слухачів, але створення форми активності серед студентів, це попередній розподіл відповідей і виступів, де є присутність творчої дискусії. Семінари за умов застосування інноваційних технологій можуть проводитися за допомогою комп'ютерних відео- й телеконференцій [7].

Як зазначають Солодовник А. О. та Шарко В. Д., у педагогічній площині відео варіант нічим не відрізняється від традиційного, тому що учасники процесу бачать один одного на екранах моніторів комп'ютера [8]. Віртуальні семінари - це коли учасники не бачать один одного, а обмінюються тільки текстовими повідомленнями.

Семінари також можуть проходити і в змішаній формі навчання (off-line, on-line), де при цьому викладач може оцінити активність кожного студента задавши питань і отримавши на них відповіді, а також і від інших учасників семінару [9].

Висновки

Отже, можна зробити узагальнення, що ефективність впровадження інноваційних методів дистанційного навчання сприяє поширенню інноваційних технологій з використанням їх засобів (SMART-дошка, навчальні CD-диски, мультимедійне програмно-методичне забезпечення, використання аудіо-, відеоматеріалів, тощо).

Перспективи подальших досліджень дистанційного навчання ми вбачаємо в тому, що має бути вирішено першочергове завдання – вибір методів, форм і засобів використання елементів дистанційного навчання для різних навчальних рівнів вищої освіти. Це дозволить більш чітко окреслити вимоги до варіантів побудови дистанційного навчання з урахуванням інноваційних технологій.

Список використаних джерел

1. Самойленко О.М. Впровадження технологій дистанційного навчання в університетську освіту / Самойленко О.М. // Науково-методичний журнал «Освіта на Луганщині. Освітні технології». - №1 (30). - 2009. – 135-139 с.
2. Шуневич Б.І. Порівняльний аналіз ранніх зарубіжних теорій дистанційного навчання / Б.І.Шуневич // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка та психологія». - 2011. – № 2. – С. 105-108.
3. Шуневич Б. Теоретичні основи дистанційного навчання: Навч. посібник, 2-е вид., доповнене / Б.Шуневич. – Львів: Вид-во ЛДУ БЖД, 2009. – 200 с.
4. Стефаненко П.В. Теоретичні і методичні засади дистанційного навчання у вищій школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / П.В. Стефаненко. – К., 2002. – 37 с.
5. Москаль Ю. Світові тенденції розвитку заочної та дистанційної вищої освіти / Ю. Москаль // Психологія і суспільство. – 2008. – № 3. – С. 116–122.
6. Дистанційне навчання: Тренінг з організації дистанц. навчання на платформі WebCT. – Режим доступу: <http://www.users.kharkiv.com>.
7. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи [Текст] : монографія / П. Ю. Саух [та ін.] ; ред. П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – С. 328;
8. Солодовник А. О., Шарко В. Д. Інформаційний супровід дистанційного курсу "теорія розв'язання винахідницьких задач". – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ite.ksu.ks.ua/webfm_send/216
9. Лисенко, М. В. Інноваційна парадигма вищої освіти України за умов переходу до інформаційного суспільства [Текст] : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.10 / М. В. Лисенко. – К., 2013. – С. 11.